DE LOF

DER

GENEESKUNDE

IN

NEDERLAND.

Gedrukt, voor rekening van den Schrijver,

BIJ J. J. HAMELAU TACKE, TE AMSTERDAM.

1839.

Aangeboden aan het Gemeente Bestuur der stad Amsterdam door den Ondergeteekende als uitgever en drukker van dit Werk ingevolge Art. 6 der Wet van 25 January 1817.

J. J. Hamelau Tacke

Amsterdam 8 Augustus 1839.

42600

DE LOF

DER

GENEESKUNDE IN NEDERLAND.

Er is een tijd van spreken en een tijd van zwijgen. Het laatste wordt in ons vaderland te veel behartigd, en de betamende nederige gedachten over ons zelven veroorzaken, dat wij onder de Geneeskundigen van Europa dikwijls maar al te laag worden aangeschreven.

De *Franschman* bluft, en de *Duitscher* zwetst over den bloeijenden toestand der Geneeskunde in hun vaderland; terwijl de Nederlander zwijgt, en zich vergenoegt, dat men in BOERHAVE zijnen vaderlander en een' groot' *Medicus* heeft erkend. Ondertusschen heeft de Geneeskunde in ons vaderland in de drie laatste jaren zulke aanzienlijke vorderingen gemaakt, dat het bijna onbegrijpelijk is, dat niemand derzelver roem voor de geschiedenis bewaart of aan vreemde natiën mededeelt. Wij willen daartoe opwekken, en zoo veel in ons is bijdragen, door van tijd tot tijd het een en ander te leveren; het voor als nog aan anderen overlatende, om dit in vreemde

talen (liefst de Latijnsche, daar deze overal gelezen wordt) te doen, opdat men het standpunt kenne en waardere, waarop wij in 1839 ons bevinden.

De geschiedschrijver zal waarschijnlijk den grootsten roem voor de Geneeskundigen van ons vaderland vinden in een vergelijkend overzigt van de schriften, hier en elders in de laatste jaren in het licht verschenen. Wij voor ons kunnen slechts punten aangeven ter nadere ontwikkeling voor anderen, of tot bewijs voor ons gevoelen, dat de Geneeskunde het tot eene aanzienlijke hoogte heeft gebragt, en welligt hooger staat in opzigt tot andere landen, dan ten tijde van BOERHAVE.

Om dit te doen, moeten wij onze aandacht voor eenige oogenblikken vestigen op de publieke zaken, die algemeen waarschijnlijk te veel over het hoofd worden gezien.

Het hooger onderwijs in de Geneeskunde en in het bijzonder het bedanken van den Hoogleeraar in de theoretische en practische Genees- en Verloskunde bij de Hoogeschool te *Utrecht,* zoo wel als de benoeming van eenen nieuwen Hoogleeraar voor die vakken, geeft eene belangrijke stof hiertoe.

Overwegen wij hiertoe, wie voor dien post is aangesteld, wat hij moet onderwijzen en hoedanig dat onderwijs in Duitschland en Frankrijk gegeven wordt, en wij zullen overtuigd worden, dat wij ons op een standpunt bevinden, waarbij zij in andere landen te kort schieten.

Reeds had men eenigen tijd vernomen, dat de Hoogleeraar in de Geneeskunde en Verloskunde aan de Utrechtsche Hoogeschool voor zijne betrekking als

Professor bedankt had, toen wij uit de nieuwsbladen en den *Konst- en Letterbode* van de maand Julij of Augustus 1838 vernamen, dat het Z. M. behaagd had Zijn Hoog Gel. ontslag te verleenen, salvo honore et titulo.

Hierbij echter vernam men niet, wie de opvolger zoude zijn. Alleen wist men, dat de zoon van Prof. SUERMAN in 1835 tot Doctor in de Philosophie en in 1836 in de maand Junij, met grooten luister (want het geschiedde met de kap) tot Doctor in de Geneeskunde bevorderd, dat Zijn Ed. in het laatst van September tot Doctor in de Verloskunde, en in de maand October 1838, tot Doctor in de Heelkunde bevorderd werd. Men zoude kunnen vragen, of de Curatoren der Hoogeschool ook hierop gewacht hadden met de voordragt te doen; men zoude verder kunnen aanvoeren, dat het scheen, alsof het in het plan van den jeugdigen Arts niet gelegen had, om de Heel- en Verloskunde gecombineerd met de Geneeskunde uit te oefenen, daar Zijn Ed. dan wel vroeger, na het opheffen van de wet op deze uitoefening in die vakken, zoude gepromoveerd zijn, en dat Zijn Ed. daarom eerst in de Verloskunde en vervolgens in de Heelkunde gepromoveerd was, omdat het vak van Prof. in de Verloskunde vacant was, terwijl gewoonlijk het tegenovergestelde gebeurt; maar dit alles zijn vragen en gissingen, die wel meer voor onze stelling zouden spreken, maar die wij niet noodig hebben ten bewijze, dat de Geneeskunde in ons vaderland het hoogste toppunt van luister bereikt heeft.

Daadzaken hebben wij noodig, en die vinden wij

in Zijn Ed[s]. benoeming tot Hoogleeraar in de Geneeskunde. In den *Konst- en Letterbode* van 15 Maart 1839, vinden wij het volgende:

«*Utrecht*, den 9 Maart. Z. M. de Koning heeft, in plaats van den Emeritus verklaarden Professor JAN ISAAK WOLTERBEEK, tot gewoon Hoogleeraar in de Geneeskundige Faculteit aan onze Academie, aangesteld den Heer ALEXANDER CAROLUS GUILIELMUS SUERMAN, Math. Magister, Philos. Nat., Medicinae, Chirurgiae et Artis Obstetriciae Doctor alhier.

(Het laatste is zeker abusivelijk gesteld, want Zijn Ed. is eerst Doctor Art. Obst. en daarna Chirurgiae Doctor geworden, zoo als wij boven opmerkten.)

Wie stond niet met mij verbaasd, op het vernemen van die zaak? Wie had vroeger durven denken, dat de Geneeskunde in ons vaderland het tot zulk eenen trap van volkomenheid gebragt had, dat een jeugdige Geneesheer, die naauwelijks twee jaren een weinig de geneeskundige practijk had uitgeoefend, bekwaam werd geoordeeld, om als voorganger aan de Hoogeschool op te treden, en als leidsman aan het ziekbed den leerlingen den weg aan te wijzen, langs welken zij in hunne geneeskundige loopbaan veilig kunnen voortgaan, om ten nutte der lijdende menschheid werkzaam te zijn. Men moge de Verloskunde slechts als eenen kleinen tak der algemeene geneeskundige wetenschap beschouwen, het denkbeeld is toch groot, dat ook in ons vaderland die kleine tak tot zulk eene volkomenheid gebragt is, dat de leerling in den korten tijd van 8—10 weken, tot Doctor en tot Professor in de theoretische en practische Verloskunde kan op-

klimmen. — Wie voelt zijne borst niet gloeijen bij de beoefening van deze wetenschap, en bij de gedachte aan de vorderingen, hierin gemaakt? Wie roemt niet eene Hoogeschool, waar zulke kweekelingen worden gevormd? Wie vereert niet de Curatoren van zulk eene Kweekschool? — Maar nog meer zal de roem der geneeskundige wetenschap ons blijken, wanneer wij nagaan wat zulk een jeugdig Medicinae et Artis Obst. Doctor bij ons onderwijst, en hoedanig dat onderwijs in Duitschland, Frankrijk en Engeland gegeven wordt, als ook hoe veel personen aldaar noodig zijn.

In *Berlijn* vinden wij de volgende voorlezingen en oefeningen in het winterhalfjaar van 1823-1824:

Algemeene geneesmiddelleer .... Prof. OSANN.
Geneesmiddelleer .... Prof. WAGNER.
Idem... Dr. FRIEDLANDER.
Algemeene therapie.......................... Prof. REICH.
Bijzondere therapie.......................... Prof. HORN.
» nosologie en therapie............... Prof. WOLFART.
» therapie van acute ziekten........... Prof. HUFELAND.
Bijzondere geneeskunde der uitteringziekten...... Prof. BERENDS.
Over de leer der koortsen enz................ Dr. OPPERT.
Over epidemiën............................. Prof. WOLFART.
Over kinderziekten.......................... Dr. BAREZ.
Over syphilitische ziekten.................... Prof. HORN.
Over de oogziekten.......................... Prof. GRAEFE.
De leer der oogziekten....................... Dr. JUNGKEN.
De theoretische verloskunde.................. Prof. SIEBOLD.
De theoretische en practische verloskunde...... Prof. KLUGE.
Idem... Dr. FRIEDLANDER.
Verlosk. manual- en instrum.-leer op het Fantôme. Prof. SIEBOLD.
De geneeskundige cliniek..................... Prof. KLUGE.
De genees- en heelkundige cliniek.............. Prof. HUFELAND.
Practische oefening aan het ziekbed in het oogheelkundig clinicum......................... Prof. RUST.

Oogheelkundige cliniek	Dr. Jungken.
De verloskundige cliniek	Prof. Siebold.
Idem	Dr. Friedlander.
De geregtelijke geneeskundige praxis	Prof. Wagner.
Over de regelm. behand. van plotselinge toevallen	Prof. Wagner.
Verklaring van Hippocrates aphorismi	Prof. Berends.
» » Celsus	Prof. Hecker.
Geschiedenis der geneeskunde	Prof. Hecker.

Hierbij zijn wij voorbijgegaan de Semiotica, de Politia Medica, en meer andere onderwerpen, welke ook aan de Utrechtsche Hoogeschool bij een' ander' Hoogleeraar te huis behooren; en wij moeten hier aftellen de onderwerpen, welke door Doctoren onderwezen worden, aangezien dit een bijvoegsel is, dat in ons vaderland niet bestaat, en wel aan de Hoogeschool toegevoegd is, zonder twijfel met groot nut, maar echter niet direct hiertoe behoorende kan gerekend worden.

Verder moeten wij opmerken, dat het onderwijs bij de meeste Hoogescholen in andere landen in halfjarige cursussen afgedeeld is, doch dat zulks betrekking heeft op Plantenkunde, Ontleedkunde enz.; maar voor het practisch onderwijs of de eigenlijke Geneeskunde weinig of geen verschil oplevert, dan in de verandering van de onderwerpen, welke door verschillende personen gegeven worden. En zoo hebben wij dan alhier te *Berlijn* elf personen, om te onderwijzen, waartoe wij aan de Utrechtsche Hoogeschool slechts éénen persoon gebruiken, die slechts twee jaren Medicinae en eenige weken Artis Obst. Doctor is.

In *Engeland* zijn de geneeskundige inrigtingen meer afwijkend van die in ons vaderland. In *Londen* zijn de Geneeskundigen in drie verschillende ligchamen

onderscheiden: in Geneeskundige, Heelkundige en Apothekers-College of Physicians, College of Surgeons, en Society of Apothecaries, welke hunne verschillende wetten enz. hebben; — maar behalve deze zijn aldaar sedert 1826 twee Hoogescholen opgerigt, welke ook ons hier ten voorbeeld kunnen verstrekken, want op de Hoogeschool van the University of London vindt men in 1835:

Voor de	geneeskunde	Dr. ELLIOTSON.
»	geneesmiddelleer	Dr. A. THOMSON.
»	verloskunde	Dr. D. DAVIS.

Alzoo drie personen, en bij die van the Kings-College:

Voor de	geneeskunde	Dr. F. HAWKINS.
»	geneesmiddelleer	Dr. B. HAWKINS en Dr. GREGORY.
»	verloskunde, vrouw- en kinderziekte	Dr. FERGUSON.

Alzoo vier personen.

In *Parijs* vinden wij voor die zelfde vakken in 1835:

Voor de	gezondheidsleer	DESGENETTES.
»	practische geneeskunde	ANDREAL en DUMERIL.
»	geneesmiddelleer	ALIBERT.
»	verloskunde	MOVEAU.
»	geneeskundige cliniek	CHOMEL, ROSTAN, FOUQUIER en BOUILLAUD.
»	verloskundige cliniek	PAUL DUBOIS.

Alzoo in het geheel tien personen.

Men voere hier niet tegen aan, dat die Hoogescholen op eenen veel uitgebreider' voet zijn ingerigt, dat

wanneer men nagaat, hoedanig de post van Hoogleeraar verkregen wordt.

Het is geen *post*, waarom gesolliciteerd kan worden; dit zou beneden de ware geleerdheid kunnen geacht worden, en een vermetel jongeling zoude dan even eens kunnen solliciteren als een ervaren Practicus. En er worden ook geene Concoursen voor gehouden gelijk in Frankrijk, zoo dat men met een' goeden *flux de bouche* soms als overwinnaar kan optreden; *neen*, het is een *eerepost*, waartoe men door *bevoegde mannen*, met de verzorging van het hooger onderwijs belast, aan Z. M. wordt voorgedragen.

Mannen, op een standpunt in de maatschappij geplaatst, waarop zij over de wetenschappen kunnen oordeelen, en aan wien de *lof* behoort, van *de Geneeskunde* onzer dagen op te beuren en den Geneesheer als het ware trotsch te maken op eene kunst, die zoo volledig theoretisch en practisch wordt aangeleerd.

Ware mijne pen niet te zwak, ik zoude *eene lofrede* schrijven op de *Curatoren* der Utrechtsche Hoogeschool; nu kan ik alleen hunne namen vermelden.

Het zijn S. T.:

De Heeren Baron VAN DER CAPELLEN.
Baron VAN LIJNDEN VAN LUNENBURG.
Mr. J. G. ZWELLENGREBEL.
Jr. Mr. VAN ASCH VAN WIJCK.
Mr. L. GRAEYVANGER, *Secretaris*.

Aan deze behoort voornamelijk de lof der Geneeskundigen.

Wil men nog meer dan zulke uitstekende bewijzen

voor de hoogte, waarop wij ons bevinden, men werpe eenen blik op vroegere dagen. — Voor drie of vier jaren waren bijna alle geneeskundige tijdschriften te niet gegaan; het eene voor en het andere na kon zich niet staande houden, en zelfs de *Geneeskundige Bijdragen*, door de Professoren van eene der Hoogescholen uitgegeven, gingen den ouden weg. — Een practisch tijdschrift, grootelijks uit vertalingen bestaande, bleef nog met moeite volhouden. In onze dagen moet het zelfs supplement-banden leveren en in den loop van het gepasseerde jaar verschenen zelfs drie nieuwe tijdschriften, die *nog bestendig* blijven voortgaan. In vroegere jaren beschouwde men de Genees-, Heel- en Verloskunde als een' broeder en zuster, die elkander slechts in afkomst bestonden, zonder dat men met mogelijkheid kon bepalen, hoe verre de grenzen van hun gebied zich uitstrekten. In het voorledene jaar zagen wij ook deze scheiding ophouden, en de gecombineerde uitoefening van Genees-, Heel- en Verloskunde werd na afgelegd examen overal toegestaan, als zijnde eene wetenschap, die zich niet laat scheiden.

En wanneer wij de boeken nagaan, die in onze wetenschap in de laatste jaren zijn uitgekomen, welk een aanzienlijk verschil levert dit dan op bij vroegere dagen! Wij hebben eene menigte schrijvers gekregen, waarvan er zelfs sommige in Hoogduitsche journalen bijdragen leveren; anderen Fransche journalen schrijven, om ook onze bekwaamheden elders te doen opmerken, en van de Nederduitsche schrijvers zijn zelfs sommige in het Hoogduitsch vertaald; terwijl de

menigte vertalingen ons als overstroomen, en er zelfs sommigen zich op schijnen toe te leggen om toch veel te vertalen, zoo dat zelfs *een Arts* in eenen zeer korten tijd zulke aanzienlijke boekdeelen vertaalde, dat men zeggen moet: Hoe is het mogelijk? Hierover zoude men vroeger, jaren lang gewerkt hebben. Ja, wat meer is, een Heel- en Verloskundige van ons vaderland, levert eene proeve over den staat der Geneeskundige wetenschappen van Frankrijk.

Doch ik heb meer dan genoeg gezegd, om den roem der Geneeskunde van onze dagen aan te toonen, en laat het liever aan den geschiedschrijver over, om lof toe te zwaaijen aan een' ieder, die mede heeft gewerkt tot *dezen roem*, daar mijne pen te zwak is, om tot zulke einden gebruikt te worden, en ik waarlijk erkennen moet, dat mij dikwijls *woorden* hebben ontbroken, om dien lof te vermelden.

Ars longa, vita brevis, occasio celeris, experimentum periculosum, judicium difficile.

